

та протидії такому насильству, удосконалення відповідної нормативно-правової бази, запровадження дієвого механізму взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству тощо.

### **Список бібліографічних посилань**

1. Про затвердження Програми із запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі на 2019–2020 роки : проект рішення Кременчуц. міської ради Полтав. обл. від 12.12.2018. URL: <https://www1.kremen.gov.ua/index.php/download/file/4566413806016486512> (дата звернення: 20.04.2019).

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству : закон України від 07.12.2017 № 2229-19 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 20.04.2019).

3. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.10.2018 № 728-р // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-2018-r> (дата звернення: 20.04.2019).

4. Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству : лист МОН України від 18.05.2018 № 1/11-5480 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v5480729-18> (дата звернення: 20.04.2019).

5. Запобігання та протидія насильству в сім'ї : метод. рек. для соц. працівників. Київ : ДЦССМ, 2004. 192 с.

*Одержано 25.04.2019*

★

УДК 351.741(477)

**Денис Євгенійович Денищук,**

*аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ*

## **ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК І СУЧАСНИЙ СТАН СИСТЕМИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ В ДЕРЖАВНІЙ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ**

В сучасних умовах військової агресії, посилення терористичних загроз, небезпеки громадських заворушень, вірогідності та наявності реальних випадків захоплення окремих установ, підприємств, організацій питання охорони державної таємниці набувають

особливої важливості та актуальності. Аби краще зрозуміти сучасний стан та вектор, за яким розвивається система охорони державної таємниці, доцільно буде дослідити історію її становлення.

Охорона державної таємниці визначається законом України «Про державну таємницю» як комплекс організаційно-правових, інженерно-технічних, криптографічних та оперативно-розшукових заходів, спрямованих на запобігання розголошенню секретної інформації та втратам її матеріальних носіїв [1, абзац 13 ст. 1 Розділ І]. Відносини у сфері охорони державної таємниці регулюються Конституцією України законами України «Про державну таємницю», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України та іншими нормативно-правовими актами.

На сьогоднішній день наукових досліджень, присвячених історії розвитку охорони державної таємниці в Державній кримінально-виконавчій службі України, немає. Проте в публікації О. Ботвінкіна «Система охорони державної таємниці в Україні. Історичний аспект» [2] приділено увагу вивченню цього питання в масштабі всієї держави.

Також вивченням питань становлення системи охорони державної таємниці займалися: В. Козенюк, В. Пилипчук, С. Чертопруд, О. Шамсутдінов та інші дослідники.

Перелічені науковці сходяться у думці, що світова і в тому числі вітчизняна історія системи охорони державної таємниці розпочинається з середини XIX століття. І початок її пов'язаний з виникненням спеціальних розвідувальних служб, які почали цілеспрямовано та на постійній основі займатись збиранням і аналізом інформації в інших країнах. До цього історичного етапу розвідувальні операції здійснювались лише під час проведення військових компаній.

З часом в рамках становлення системи охорони державної таємниці держава усвідомила необхідність створення окремого органу який би очолив діяльність з протидії іноземним службам та збереження секретної інформації. Такий орган і був створений в Російській імперії ще до революції, тоді ж були закладені й початкові основи законодавства про державну таємницю.

Подальший розвиток системи охорони державної таємниці був пов'язаний з першою світовою війною, події якої надали

поштовх військовій цензурі та формуванню першого аналога сучасного переліку зводу відомостей, що становить державну таємницю.

З другою світовою та в період холодної війни система охорони державної таємниці продовжувала модернізуватись.

Розглядаючи проблему розвитку охорони державної таємниці саме в Державній кримінально-виконавчій службі України (далі – ДКВС України) слід зазначити, що сама ДКВС України з'явилась відносно недавно, проте вона має багатовікову історію, яку можна прослідкувати від сьогодення, через часи СРСР, до царської Росії і навіть далі. Відтак тюремна система старіша за систему охорони державної таємниці.

Назви попередників Державної кримінально-виконавчої служби України змінювались, а разом з ними змінювались і основні засади діяльності служби. Дослідженнями розбудови та змін пенітенціарної системи, яка передувала ДКВС України, займалися К. Автухов, О. Гончаренко, В. Недашківський, Г. Радов, М. Ребало, І. Резник, Ю. Соцький, А. Степанюк, І. Яковець.

Власне Адміністрацію Державної кримінально-виконавчої служби України було створено постановою Кабінет Міністрів України від 13 вересня 2017 року № 709 [3]. В якій їй було надане значення міжрегіонального територіального органу Міністерства юстиції зі статусом юридичної особи публічного права. Що було спрямоване на централізацію системи управління Державної кримінально-виконавчої служби України. Зокрема, було передбачено акумулювання повноважень в Адміністрації у питаннях організації діяльності воєнізованих формувань й організації охорони та режиму, організації і контролю за виконанням вироків суду та інших судових рішень із застосуванням передбачених законом засобів виправлення засуджених, організації і контролю оперативно-розшукової діяльності органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів.

Адміністрація Державної кримінально-виконавчої служби України, як окрема юридична особа, має власний режимно-секретний орган (РСО). В завдання якого входить перевірка та контроль діяльності режимно-секретних органів підпорядкованих установ та міжрегіональних управлінь. Станом на 1 березня 2019 року у сфері управління Адміністрації державної кримінально-

виконавчої служби України перебуває 148 установ, переважна більшість з яких працює із інформацією різного ступеня секретності. Крім того 29 установ знаходяться на території Донецької та Луганської областей, що тимчасово не контролюються українською владою. Ще в 17-ти установах виконання покарань засуджені не утримуються, у зв'язку із здійсненням оптимізації їх діяльності. Режимно-секретні органи цих установ ліквідовані.

Діяльність режимно-секретних органів регламентується постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації та забезпечення режиму секретності в державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях» затвердженою від 18 грудня 2013 року № 939.

Попередня реструктуризація системи ДКВС України відбувалась відповідно до постанови Кабінету Міністрів України про «Деякі питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції» від 18 травня 2016 року № 343 [4]. Дією якої була ліквідована Державна пенітенціарна служба України з одночасною передачею завдань і функцій з реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробації до Міністерства юстиції. При цьому Міністерство юстиції стало правонаступником Державної пенітенціарної служби, проте перепідпорядкування і зміна назв пенітенціарних установ потягла за собою необхідність отримання нових спеціальних дозволів на провадження діяльності пов'язаної з державною таємницею для усіх режимно-секретних органів, що діяли в Державній пенітенціарній службі.

Підводячи підсумки, можна зазначити, що:

- сучасна Україна успадкувала свою систему охорони державної таємниці від СРСР в якому вже були сформовані основні положення щодо охорони державної таємниці;

- система охорони державної таємниці й досі активно розвивається та модернізується, як на загальнодержавному рівні в питаннях порядку, строків, регламентів робіт по забезпеченню режиму секретності так і на рівні організаційної підпорядкованості режимно-секретних органів в Державній кримінально-виконавчій службі України.

- перед режимно-секретними органами Державної кримінально-виконавчої служби України стоїть низка відповідальних

завдань, щодо вироблення організаційних підходів для покращення контролю за стандартами додержання режиму секретності, охороні державної таємниці в умовах імовірності захоплення установи, ліквідації та відкриттю РСО, тощо.

### **Список бібліографічних посилань**

1. Про державну таємницю : закон України від 21.01.1994 № 3855-ХІІ // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12> (дата звернення: 22.04.2019).

2. Ботвінкін О. Система охорони державної таємниці в Україні. Історичний аспект. *Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні*. 2006. № 13 (2). С. 83–88.

3. Про утворення міжрегіонального територіального органу Міністерства юстиції з питань виконання кримінальних покарань : постанова Кабінету Міністрів України від 13.09.2017 № 709 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/709-2017-п> (дата звернення: 22.04.2019).

4. Деякі питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції : постанова Кабінету Міністрів України від 18.05.2016 № 343 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/343-2016-п> (дата звернення: 22.04.2019).

*Одержано 25.04.2019*

★

УДК 347.23

**Валерія Михайлівна Джафарова,**

*аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ*

### **МОМЕНТ ВИНИКНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ**

Для встановлення змісту та обсягу майнових прав, форми та способу захисту порушених прав важливо правильно визначити момент виникнення в особи права власності. Із цим пов'язані й інші правові та неправові наслідки: ризик випадкової загибелі речі або її випадкового псування тощо. У ЦК уточнені правила про визначення моменту виникнення права власності щодо випадків переходу майна від однієї особи до іншої за договорами: розширилося коло випадків обов'язкового нотаріального посвідчення правочинів із наступною їх реєстрацією у державних органах та